

SLUTRAPPORT
Metodutveckling för tillsyn av små avlopp

1 (6)

Datum
2013-01-25

Innehåll

2 (6)

Metodutveckling för tillsyn av små avlopp

1	Sammanfattning	3
2	Bakgrund	4
3	Resultat	5
4	Diskussion och slutsats	5

1 Sammanfattning

3 (6)

Förvaltningen för Miljö & Hälsoskydd genomförde under 2010 – 2011 ett projekt som syftade till att ta fram en metod för att effektivisera tillsynen av de enskilda avloppen i Kungsbacka kommun. För genomförandet söktes och beviljades LOVA-bidrag, som är ett särskilt bidrag, infört av regeringen, till lokala vattenvårdsåtgärder. Syftet med LOVA är att få fram lokala åtgärder som förbättrar havsmiljön, i första hand genom att minska belastningen av näringsämnen kväve och fosfor.

Kungsbacka kommun har många enskilda avloppsanläggningar och vid projektets start var inventeringstakten låg. Genom att koppla ihop informationsinsatser, enkät till fastighetsägare och besked om att inspektion kommer att ske var tanken att undersöka om inventerings- och åtgärdandetakten kan ökas. Då fastighetsägaren själv fick möjlighet att uppge status på sin avloppsanläggning var tanken att behovet av platsbesök skulle minska eftersom ett besök är överflödigt i de fall fastighetsägaren själv känner till att avloppsanläggningen är undermålig. Resultatet blev att endast cirka 40 av 250 avloppsanläggningar behövde besökas, vilket är resurseffektivt både för förvaltningen och för fastighetsägarna.

Informationsutskicken ledde också till att boende i området tog initiativ till en samfällighetsförening som ska anlägga en egen ledning för att koppla på sig på det kommunala avlopps nätet.

Projektet har bidragit till att inventeringstakten i Kungsbacka ökat avsevärt. Mellan 2010 och 2012 har 1300 fastigheter ingått i en avlopps inventering. Till detta kommer drygt 500 fastigheter som har omfattats av genomgången av de fastigheter som antagits ha någon typ av minireningsverksanläggning. Detta ska jämföras med att lika många avlopp, ca 1 800 stycken, inventerades i kommunen under de tio föregående åren. Ett förändrat, mer effektivt arbetssätt har gett resultat på inventeringsarbetet.

2 Bakgrund

I Kungsbacka finns uppskattningsvis mellan 8 000 och 10 000 små avloppsanläggningar. Mellan 1999 och 2009 hade cirka 1 800 av dessa blivit inventerade. Uppskattningsvis fanns innan projektet cirka 3000 enskilda avlopp utan längre gående rening än slamavskiljning i Kungsbacka. Inventeringstakten var låg och resurserna för inventeringsinsatser är begränsade. För att öka inventerings- och åtgärdandetakten har Kungsbacka kommun testat olika arbetssätt för att hitta de undermåliga avloppsanläggningarna samt för att få dessa åtgärdade. Tanken med projektet var att koppla ihop informationsinsatser, redovisning av avlopp via enkät till fastighetsägare, platsbesök och GIS-verktyg för att inventeringen av området ska kunna genomföras snabbt och effektivt med siktet inställt på mesta möjliga miljönytta.

Torpaåns avrinningsområde valdes ut som projektområde. Torpaån rinner ut i havet söder om Tjolöholmshalvön i Näsbofjorden i den yttre delen av Kungsbackafjorden. Kungsbackafjorden är ett prioriterat havsområde ur övergödningssynpunkt, samt även Natura 2000-område och naturreservat. Vattenmyndigheten har klassat Torpaån, mellan mynningen och Torpasjöbäcken, till otillfredsställande ekologisk status. Biologiska undersökningar i Torpaån visar att ån är kraftigt påverkad av övergödning och förorenande ämnen. 2008 undersöktes kiselalger på en lokal i Torpaån och undersökningen visade att andelen arter i Torpaån som är toleranta mot föroreningar och övergödning var väldigt hög. När det gäller föroreningstoleranta arter hade Torpaån den högsta andelen av samtliga 151 vattendrag i Västsverige som ingick i undersökningen.

Projektet startade 2010 med att informationsmaterial och enkäter skickades ut till cirka 250 fastigheter belägna inom Torpaåns avrinningsområde. Svarefrekvensen för enkäterna var 75 procent och genom enkäter och uppgifter via telefon framkom att drygt 30 procent av fastigheterna som fick utskicket hade bristfälliga anläggningar. Efter genomgång av enkäter samt av vilka fastigheter där enkäten inte skickats in behövde runt 40 procent, d.v.s. cirka 100, av fastigheterna som ingick i projektet besökas.

Utskicken om att en inventering av området var på gång resulterade i att en samfällighet för att koppla på sig på det kommunala avlopps nätet bildades. Enligt Torpa avloppsförening har cirka 176 fastigheter, varav 98 ingick i projektet, gått med i föreningen och avser koppla på sig på avloppsledningen. Flertalet av dessa är fastigheter med ett konstaterat bristfälligt avlopp men även flera som skulle ha omfattats av ett platsbesök. Detta ledde till att antalet fastigheter som behövde besökas minskade ytterligare till cirka 40 stycken.

Den delen av projektet som omfattades av LOVA-bidrag avslutades i början av 2011 och redovisades till Länsstyrelsen i Halland den 31 mars samma år. Platsbesök för inspektion ingår i tillsynsmyndighetens ordinarie tillsyn och ingick inte i den del av projektet som omfattades av bidraget.

3 Resultat

Under våren 2011 besöktes de fastigheter inom Torpaåns avrinningsområde som inte meddelat brister i avloppsanläggningen eller att de planerade att ansluta sig till den avloppssamfällighet som bildades med anledning av att inventeringen startade.

Av de 41 avloppsanläggningar som inspekterades var 20 stycken bristfälliga och belades med förbud.

Hittills har 94 fastigheter i projektområdet kopplat in sig på kommunalt avlopp via Torpa avloppsförening. Detta innebär att utsläppen från dessa avloppsanläggningar, oberoende av status, försvinner och inte längre belastar Torpaån. Utsläppet sker förvisso i Kungsbackafjorden som också har höga halter av näringsämnen, men reningen i Hammargårds reningsverk är mycket god. Av de hittills inkopplade fastigheterna ingick 64 i projektet och kan antas ha haft bristfälliga avloppsanläggningar.

För att uppskatta den mängd av näringsämnena kväve och fosfor som inte längre belastar Torpaån behöver vi göra ett antal antaganden. Vi antar att dessa avloppsanläggningar endast bestod av slamavskiljning och att en slamavskiljare avskiljer ca 10 % av näringsämnena¹. I Kungsbacka bor det i genomsnitt tre personer per hushåll och vi antar att man är hemma runt 330 dagar per år. För mängd näringsämnen i avloppsvatten används schablonvärden².

$$P = 2 \times 3 \times 330 \times 0,9 \times 64 = 114 \text{ kg Tot-P/år}$$

$$N = 14 \times 3 \times 330 \times 0,9 \times 64 = 798 \text{ kg Tot-N/år}$$

Utöver de fastigheter som omfattades av projektet kommer näringsämnesbelastningen på Torpaån minska ytterligare genom de fastigheter med godtagbar avloppslösning som på frivillig basis ansluter sig till avloppsföreningen.

Dessutom kvarstår ett 20-tal fastigheter med bristfälliga avloppsanläggningar som av olika anledningar inte valt att gå med i avloppsföreningen, t ex att de ligger utanför föreningens verksamhetsområde. Dessa anläggningar har belagts med förbud som löper ut under 2013. Dessa fastigheter kommer även fortsatt belasta Torpaån men i betydligt lägre grad när de åtgärdat sina bristfälliga anläggningar.

4 Diskussion och slutsats

Efter projektet har takten i avloppsinventerandet i Kungsbacka ökat avsevärt. Mellan 2010 och 2012 har 1300 fastigheter ingått i en avloppsinventering. Till detta kommer drygt 500 fastigheter som har omfattats av genomgången av de fastigheter som antagits ha någon typ av minireningsverksanläggning. Detta ger att under de senaste tre åren har det i Kungsbacka inventerats lika många avlopp som under de föregående tio åren. Detta kräver mycket i form av arbetskraft och rutiner men en effektivare tillsyn är det ingen tvekan om att det har blivit.

I de efterföljande inventeringarna har konceptet med en informationsbroschyr för det vattendrag vars avrinningsområde inventeras behållits. Genom att gå ut med lokalt

¹ Naturvårdsverket. Små avloppsanläggningar. Handbok till allmänna råd, 2008:3. Slamavskiljare avskiljer 5 – 20 % av den totala mängden kväve och fosfor i hushållsavlopp.

² Naturvårdsverkets allmänna råd om små avloppsanordningar för hushållspillvatten. NFS 2006:7, bilaga 1.

förankrad information till fastighetsägarna som omfattades av inventeringen upplever vi att en förståelse om vikten av att ha ett godtagbart avlopp funnits. I diskussioner, som alltid uppkommer vid en avloppsinventering, har det sällan framkommit några frågor om varför man bör åtgärda sina avlopp utan frågeställningarna har mer handlat om varför inget gjorts tidigare och varför inte hela kommunen inventeras och så vidare. Vår uppfattning är att genom informationen har mer sakliga diskussioner förekommit samt att många fastighetsägare har varit pålästa och intresserade.

Utskick av enkäter har dock inte gjorts fortsättningsvis utan fastighetsägarna får ett informationsbrev om att avloppsinventering är på gång. Med brevet följer en broschyr om avrinningsområdet samt bedömningsgrunder för att avgöra en avloppsanläggnings status. Fastighetsägaren ges därefter möjlighet att meddela om dennes avloppsanläggning är bristfällig och slipper därigenom ett besök utan får ett förbud. Genom att inte skicka ut enkät tar inventeringen något kortare tid från start till slut eftersom tid inte behöver avsättas för att enkäterna ska skickas in.